

Od Čechů se učím radosti

Je zřejmě Polákem nejvroucněji milujícím Česko. Téměř každá jeho kniha se u nás stane bestsellerem, nejlépe se prodávala hned ta první - Gottland, která bourala polské mýty o Češích. Za knihu Není, jež obsahuje reportáže z Polska i Česka, loni získal nejvýznamnější polskou literární cenu Nike. Spisovatel **MARIUSZ SZCZYGIEL (54)** sám sebe nazývá kryptoČechem a tvrdí: „Česká kultura je antidepresivum. A že nevěříte v Boha? Každý si děláte vlastní ráj ve své hlavě.“ Co ho na Češích baví a co naopak štve?

■ **Do Česka jste přijel poprvé na jaře roku 2000 kvůli rozhovoru s Helenou Vondráčkovou. A zamiloval jste se do češtiny, protože vám zní jako vzrušující hudba. Proč máte rád Čechy?**

V knize *Není* jsem napsal, že mi Češi imponují svým jazykovým patriotismem, protože každé anglické slovo si počestí a český zazpívají i každý americký hit. A najednou mi čeští čtenáři začali posílat e-maily, že to „není vůbec žádný patriotismus“, „takhle my to říkáme, aby nám to sedělo dobře v puse“, „takhle je to prostě pro nás pohodlné“ a tak podobně. Tenhle váš přístup k životu mi imponuje. Nějaký Polák vás chce trochu pochválit, ale to vy ne! Reagujete: „My Češi jsme prostě jen pohodlní!“

■ **A jak to máte vy, Poláci?**

Poláci – až na mne – se snaží vyslovit všechna slova přesně anglicky, jako by to říkali Britové. Styděli bychom se říct třeba cédčko, když anglicky je to prostě „sídý“. To je základní rozdíl mezi naší mentalitou: my hledáme pořád něco vznešeného, obyčejné věci vyjadřujeme vzletně, zatímco vy se držíte při zemi. Možná proto o vás tak rád píšu.

■ **Kvůli rozhovoru s Martou Kubišovou jste se začal učit česky a za rok jste s ní vedl rozhovor v češtině.**

Mé první lekce češtiny spočívaly v tom, že jsem si se slovníkem překládal texty písní Heleny Vondráčkové. První věta, kterou jsem se z těch písniček česky naučil, zněla: „Odcházíš a ve mně tepe dusot tvých bot“.

■ **Smekám před vaší češtinou, hlavně před slovní zásobou. Co vám v ní dělá největší problémy?**

Skloňování slova „reportáž“ – pořád mi to vypadává z hlavy. Mám to napsané na dveřích pracovny a stále to kontroluji. A když jsme u toho, musím si postěžovat. Moje knihy reportáží jsou v českých knihkupectvích pořád dokola zařazovány do regálů odborné literatury, do historie nebo politické literatury. Protože s tím se vám spojuje reportáž. Ale já píšu reportáž literární, jinak bychom ji mohli nazvat také „povídkami faktu“. Píšu úplně stejně jako spisovatelé, kteří píší povídky, novely, romány, jen s tím rozdílem, že jsou to ověřená fakta. V Polsku tomu říkáme „literární reportáž“ a máme v tomhle druhu literatury bohatou tradici.

■ **Vaše první kniha o Česku u nás vyšla v roce 2007 a jmenuje se *Gottland*. Proč tak přezdívatě Česku?**

Titul jsem si vypůjčil od Gottova muzea v Jevanech, ale zároveň byly pro mne Čechy boží zemí, kde – jak psal Holan – „nevím, kdo bohům prádlo pere, však špinu z něho pijem my“. Karel Gott má s tím názvem pochopitelně taky spojitost, protože je jedním z hrdinů té knihy. A víte, že v den, kdy Gott umřel, jsem měl v Praze křest knihy *Není*? Začal jsem *Gottlandem* a skončil knihou *Není* (v Česku vyšla loni, pozn. red.).

„V den, kdy umřel Gott, jsem v Praze křtil svou knihu.“

■ **Jaký je váš vztah ke Karlu Gottovi? Posloucháte jeho písně rád? Setkal jste se s ním?**

Skvělý zpěvák, velký profík, ale k lidem, kteří věří konspiračním teoriím, mám odjakživa odstup. Znali jsme se. Moderoval jsem

▼ **Polský novinář a spisovatel Mariusz Szczygiel je čechofil. Na snímku je s dvěma svými proslulými tituly na pražské autogramiádě.**

jeho vystoupení v Národní filharmonii ve Varšavě, byl také hostem mé talkshow, když jsem ještě pracoval v televizi. Byl jsem u něj doma na kávě. Vzpomínám si, že se mě taxikář, který mě k němu vezl, zeptal, jestli bych nevzal něco z Gottovy koupelny pro jeho ženu. Že na mě počká a jízdu budu mít zadarmo. Jenže já bych neuměl něco ukrást Karlu Gottovi. A vlastně vůbec nikomu.

■ **Říkal jste, že Češi vám pomohli, když jste ztratil víru. Jak konkrétně?**

Když jsem přišel o svou víru, napadlo mě, že musím hledat inspiraci u Čechů. A vznikla kniha *Udělej si ráj*. Vznikla, aby ukázala polským čtenářům, že se dá žít život bez náboženství, že je možné být šťastný bez Boha. V Polsku se má často za to, že když není někdo křesťan, a zvláště katolík, že nemá žádnou morálku ani etické zásady. Je to takové klišé. A ta kniha to měla odčarovat.

■ **Jak si dělají Češi ráj bez Boha?**

Neumím říct stručně, jak si Češi dělají ráj bez Boha, protože bych tím strašně zjed-

▲ „Mé první lekce češtiny spočívaly v tom, že jsem si se slovníkem překládal texty písní Heleny Vondráčkové,“ vyznává se Mariusz Szczygiel. Pro svoji první knihu o Česku – *Gottland* – si zase vypůjčil jméno nejslavnějšího tuzemského zpěváka. „Karel Gott má s tím názvem pochopitelně spojitost, protože je jedním z hrdinů té knihy.“

nodušil svou knihu. Kdybych to uměl říct v jednom odstavci, nemusel bych psát celou knihu.

■ **Co jste se v Česku a od Čechů naučil?**

Od Čechů se učím stále radosti z každodenního života. Jelikož máte jen jeden život, zatímco ten nahoře, ten posmrtný, nemáte, pak si možná umíte lépe než my užívat ten zdejší na zemi. My se tolik nevěnujeme péči o život vezdejší, protože máme ještě ten druhý.

■ **Co se vám v Čechách a v Česku nelíbí?**

V Čechách mě rozčiluje, že pořád chcete slyšet o sobě. Když jsem u známých, ať už v Praze, nebo na Moravě, vždycky přijde otázka, co si o vás myslím. Snad každý český novinář se mě na to od vydání *Gottlandu* v posledních čtrnácti letech zeptal. Buď jste tak sebestředným národem narcisů, nebo se ptáte, protože se chcete změnit, protože chcete pracovat na svém charakteru... Co si o tom myslíte vy?

■ **Myslím, že o sobě spíš pořád až moc pochybujeme a radši zmiňujeme svoje negativní stránky, abychom pak eventuálně mohli zazářit anebo aspoň příjemně překvápit... Který český osud vás zaujal nejvíce a který podle vás vypráví také o charakteru Čechů?**

Mojí oblíbenou hrdinkou je ta, o níž vyprávím v knize *Není*. Je to majitelka Loosovy, respektive Müllerovy vily v Praze. Překvapivý dům, „hvězda všech vil“, jak jsem ho nazval, je popsán mnoha odborníky, ale nikdo ještě nenapsal o osudu Müllerovy rodiny, která ho postavila. A tak jsem se toho ujal. Když byl dům znárodněn a začalo tam působit Pedagogické nakladatelství a pak Ústav marxismu-leninismu ÚV KSČ, měla paní Müllerová dovoleno tam bydlet v malém pokojíku. Pověst hlásala, že

byla uklízečkou ve vlastním domě. Jiná pověst – že Státní bezpečnost jí podstrčila dívku, jež s ní měla bydlet, aby sledovala, jestli starší paní neprodává umělecká díla ze své vily a nevykonává nějakou protispolečenskou činnost. Ta dívka měla namluvit zmatené paní Müllerové, že je její neteř. Rozhodl jsem se tu falešnou neteř najít. A povedlo se mi to po třech letech. To je osa příběhu. Fascinovalo mě to tak, jako bych hledal dávno ztracenou vlastní sestru.

„Rozčiluje mě, že pořád chcete slyšet o sobě.“

■ **A co vám ta její údajná neteř řekla?**

Najdete to v mé knize... Paní Milada Müllerová se každopádně chovala, jako by vůbec nevzala na vědomí, že vila jí už nepatří. Měla pocit – na rozdíl od komunistů –, že je stále majitelkou. Nikdy se s tou ztrátou neshodila. Je to snad nějaká česká vlastnost – nepřipouštět si pravdu?

■ **V Polsku jste vydal *Osobního průvodce Prahou*. Kterých pět svých nejoblíbenějších míst byste jmenoval?**

Pouze jedno! Mé knihy se prolínají, takže v knize o Praze se Müllerova vila také objevuje. Říkám vždy Polákům: „Jestli máte chuť jet na jedno odpoledne do Prahy a vidět jen jednu věc, pak právě Müllerovu vilu.“ Žlutými dveřmi vyjete z letní jídelny na střechu. Po pravé straně je na stěně připevněna sprcha. Architekt Adolf Loos ji projektoval tak, aby paní Milada Müllerová mohla v parném létě vejít pod pramen

chladné vody nahá, a nikdo ze sousedních domů ji nemohl vidět. Zatímco ona viděla celé okolí. Vila byla ve třicátých letech 20. století nejmodernějším a nejavantgardnějším domem v Praze. A krom toho, pokud jde o Čechy, sprcha na terase vyjadřuje něco – podle mého mínění – velice typického a tradičního. A sice usilování o komfort a nalezení výhodného místa, z kterého můžeme pozorovat svět, zatímco on k nám nemá přístup.

■ **Terasa se sprchou jako metafora? Jak to myslíte?**

Metafora usedlého národa, jenž nehledá za každou cenu uplatnění ve světě. To velký svět může eventuálně přijít do české kotliny a něco navrhnout.

■ **V mládí jste napsal šokující sérii reportáží o polských gayích (*Skautský týdeník 1986/7*). V roce 1993 jste v jednom z nejprodávanějších deníků *Gazeta Wyborcza* pokračoval dalším provokujícím článkem o sexualitě Poláků. Proč vás sexualita tak přitahuje?**

Stejně jako jsem byl první v historii polské televize, kdo vyslovil veřejně slovo „orgasmus“. Bylo to v roce 1995. Byl jsem prostě velice mladý a ta témata mě zajímala. Možná to bylo taky proto, že pocházím z malého města a z velice katolické rodiny. Ty dvě okolnosti způsobily, že sex byl tabu. A jakmile jsem to městečko opustil, chtěl jsem si to s ním vyřídit. Pomstít se na dálku. Když jsem například hovořil v televizi s páry, které si při sexu vyměňují partnery, cítil jsem takovou tichou satisfakci, že demoralizuji své městečko.

■ **Jak se dnes žije gayům v Polsku? Přinesl váš text nějakou změnu v nastavení polské společnosti?**

Téma LGBT je v Polsku tak obtížné, že se mi o něm ani nechce mluvit, protože by to zabralo celý rozhovor. Jeden příklad. Současná vláda dává třeba obcím peníze jako odměnu za to, že se prohlásí „čistou zónou bez LGBT“. Což znamená, že se o homosexualitě nesmí mluvit ve školách, není možné založit spolek gayů, leseb apod.

■ **Máte údajně životní moudra, podle nichž se snažíte žít. Zaprvé: „Najít správnou cestu vstříc smrti.“ Zadruhé: „Žít tak, aby mě někdo držel za ruku, až budu umírat, abych si to zasloužil. To je životní štěstí.“ Kdy jste na to přišel?**

Tu první pravdu jsem převzal od existencialistů. Asi od Sartra. Když se ukázalo, že svůj život nemám proto, abych se spasený dostal po smrti do nebe, musel jsem si najít nějaký jiný jeho smysl. V existenci lidstva smysl nevidím, takže důležitější je smysl osobní...

■ **V knize *Není je nejsilnější reportáž o polské ženě, jež utýrala svého nevlastního syna, a píšete o ní jako o Ewě T. Dostala patnáct let, odseděla si deset a vrátila se do školství. Dokonce byla poradkyní polského ministra školství. Po přečtení té reportáže polský premiér ani polský prezident údajně nemohli usnout. Co se díky té reportáži změnilo?***

Dosáhl jsem jejího odchodu ze školy i z ministerstva. Nebylo jiné východisko. Ale ve výsledku se právo nezměnilo. Je to komplikovaný případ...

■ **Přišel jste na to, jak se rodí a jak funguje zlo? Opakuje se? Dědí? Jak proti němu nebo s ním bojovat?**

▼ **Setkání nad knihou *Polské duše* od Petra Vavrouška v roce 2015 v pražské kavárně Lucerna - Mariusz Szczygiel samozřejmě nemohl chybět.**

Doufám, že ti, kteří si ten text přečetli, pochopili, že o ní nepíšu pouze jako o vražedkyni dítěte, ale také jako o oběti. Ta učitelka byla v dětství sama nepředstavitelně trestána rodiči. Neznala jiné metody výchovy. A ty, jež znala, opakovala. Protože násilí, to je řetěz, a jediná rada na něj je: přetrhnout ho. Nejvíce mě při práci na tom textu zaskočilo, že já té ženě rozumím. Neobhajují ji, ale chápu ji.

„Jsem první, kdo v polské televizi řekl ‚orgasmus‘.“

■ **Přišli vám prý desítky vzkazů typu: „Umínil jsem si, že už nikdy své dítě neuhodím.“ V knize píšete: „To bylo nejlepším výsledkem mé reportáže. Všechny ty vzkazy napsali muži...“ Jaký máte s rodiči vztah?**

Pečuji sám o své rodiče. Jsem jedináček. Bydlí 700 metrů ode mne. Už léta jim nakupuji, chodím s nimi k lékařům. Je to můj polooviční úvazek. Nepracuji už v redakci Gazety Wyborcze a díky tomu se mohu snadněji o rodiče starat.

■ **Měl jste šťastné dětství? Jak vás rodiče vychovávali? Došlo taky někdy na tělesný trest?**

Dítě není předmět nebo věc. Má být osobností, která má stejnou důstojnost jako dospělý člověk. Dítě se má cítit důležité, nepřehlížené a potřebné. A já jsem takovým

Funkcionalistická Müllerova vila v pražských Střešovicích – osudy jejich obyvatel Mariusze Szczygiela fascinují. „Říkám vždy Polákům: ‚Jestli máte chuť jet na jedno odpoledne do Prahy a vidět jen jednu věc, tak právě Müllerovu vilu.‘“

dítětem byl. Dospíval jsem v sedmdesátých letech, moji rodiče nečetli příručky o výchově (vycházely tehdy vůbec?), ale vždycky se mnou zacházeli jako s rovnoprávným členem rodiny. Když malovali byt, musel jsem se k barvám také vyjádřit. Když kupovali nábytek, museli se zeptat na názor i mne. Jsem jedináček, můj starší bratr zemřel při porodu. Takže mě střežili jako oko v hlavě. Maminka mi do devatenácti let žehnila ponožky! Byla příliš starostlivá, proto jsem se rozhodl, že na studia odjedu daleko. Ne do bližší Vratislavi, ale až do Varšavy. Má hlava se bránila. Proto jsem možná velice samostatný, protože jsem po samostatnosti toužil.

■ **Čím je pro vás internet? Skvělým vynálezem, anebo zřoutem času ničícím opravdové vztahy a životy? Jak bojujete s možnou závislostí na internetu a sociálních sítích?**

Muž Sophie Lorenové a filmový producent Carlo Ponti kdysi řekl o televizi, že způsobuje strašné věci, ale bez ní bychom byli slepí a hluchí. To samé si myslím o internetu. Zbožňuji si vést Instagram. Pro mě je to můj deník, který pomáhá mé paměti. Jednak bych rychle zapomínal události a jednak jsou to moje denní noviny pro mé čtenářky a čtenáře. Vždy tam dám nějaký větší obsah: o knihách, o umění, o Bohu, o lidech, o událostech důležitých i méně vážných. A mám mnoho sledujících, kteří jsou na mém Instagramu závislí. Lidé u mě na Instagramu v komentářích dokážou diskutovat o koncepci Boha u Bergmana. Anebo o tonetkách, protože nedávno jsem byl v továrně TON v Bystřici pod Hostýnem a psal jsem o tom, že židle můžou být sexy.

■ **Říkal jste, že každý den musíte napsat něco na Instagram. Není to svazující?**

Jsem zřejmě typ inteligenta z 19. století, který si myslí, že nemůže žít jen pro sebe, ale má povinnosti vůči společnosti. A já ty povinnosti realizuji na Instagramu a Facebooku. Vzrušuje mě to víc než psaní do novin, protože mám okamžité reakce. Navíc díky Instagramu poznávám mnoho lidí, o nichž pak píšu. Napsala mi například žena, která knihu *Není* přečetla pětkrát! Tvrdí, že ta kniha je její psychoterapií. A je na jípece onkologického oddělení. Leží tam už čtyři měsíce! Začali jsme si psát na Instagramu. Před dvěma týdny měla další operaci, již se bála. Poprosila doktora, aby mi po operaci z jejího telefonu dal zprávu. Napsal, že se po operaci nezbudila a že je už tři týdny v umělém spánku. A s tím doktorem si teď tři týdny píšeme z jejího telefonu. A on jí čte ty moje zprávy, protože věří, že pacienti v umělém spánku slyší. Ona nám to určitě řekne, až se probudí. A takových příběhů mám díky internetu spoustu.

■ **Jaký třeba?**

Jednou mi jeden pán napsal, že mu umřel táta a on, syn, mě prosí, abych sloužil pohřební obřad místo kněze. Otec nevěřil v Boha a byl mým čtenářem. To jsou ty nejhezčí

okamžiky, které spisovatele mohou potkat. Jindy mi napsala dívka, že jí umírá přítel, s nímž jsem se před rokem náhodně setkal v květinářství na nádraží. A jestli bych mu mohl před smrtí napsat několik vět. „Víš, že umírá. Zbývá mu možná jen pár dní. Mohl byste mu před smrtí něco napsat? Lila.“

■ **Co vy na to?**

Oněměl jsem. Co mám napsat? „Jeho dny jsou sečtené,“ vysvětlovala. „Snažím se mu ve zbývajícím čase obstarat co nejvíce příjemných chvil. Pochopitelně takových, jaké jsou v té situaci možné. Často jsme diskutovali o umění. Četla jsem Damianovi věnování, která jste mu kdysi napsal do svých knih, a jemu se moc líbila. Moji prosbu je celkem lehké splnit. Prosím vás jen o věnování pro Damiana pro ty poslední dny... anebo ty příští, ale už v jiné dimenzi. Přečtu mu je, dokud ještě vnímá.“ Ale proč já? zeptal jsem se, a přiznám se, že jsem byl vyděšený. „Vím, že je to emocionální vydírání. A nežádala bych vás o to, kdybyste nenapsal svou poslední knihu *Není*. Přečetla jsem ji a cítím, že vás o to mohu poprosit.“

■ **Takže?**

Nevím, co se to najednou s mou hlavou stalo. Zděšení

zmizelo. Věcně jsem se zeptal, jestli je přítel věřící. „Pohřeb bude civilní,“ odpověděla. A tak jsem napsal: „Damiane, jsem rád, že Jasná paní Náhoda nás aspoň na chvíli svedla dohromady v květinářství na Hlavním nádraží. Víím, že stojíš před Tajemstvím. Ostatně jako všichni. Nemohu ti v té situaci nic slíbit kromě jedné věci: určité budeš bydlet u mne. V mojí hlavě, protože tam držím místo všem, které jsem znal, ale kteří odletěli dřív než já za Tajemstvím.“ Přečetla mu to.

■ **Knihu *Není* končíte slovy: „Ne, ne, žádný vzkaz lidstvu typu: Milujte se! Takovou pýchu v sobě nemám. Před smrtí bych světu napsal jediné slovo: Děkuji.“ Za co komu nejvíc děkujete?**

Všem za všechno. Každá věc je pro nás dobrá. Každá zkušenost se může hodit. Snažím se trénovat v takovém vnímání světa. Každé neštěstí má pro nás význam. Ne bezdůvodně je kniha *Není* o tom, že každé „není“ obsahuje „je“. Ale kdybych měl děkovat za něco konkrétního, pak především mamince za to, že jsem vyrůstal v hotelu.

■ **V hotelu?**

Moje máma, její sestry, sestřenice i otec – všichni v mé rodné Zlotoryji pracovali v hotelu Pod Baštou. A jako dítě jsem po škole vždycky trávil čas v prádelně. Pokojské svázely dolů ložní prádlo a vyprávěly: dvě ženy spolu spaly, ale ukázalo se, že jed-

▲ **Václav Havel a Pavel Landovský v představení *Audience* v londýnském divadle Orange Tree v roce 2007. „Havel a jeho přátelé, někdejší disidenti, mnoha Čechům kazí náladu a dobré rozpoložení. Za komunismu jsme sami nedělali nic proti režimu, tak těm hrdinům musíme ubrat na významu,“ přemítá Szczygiel nad vztahem Čechů k jejich prvnímu polistopadovému prezidentovi, který je ve světě dodnes vysoce ceněn.**

na byla převlečeným mužem; děvče skočilo z okna v šestém patře na kavárenskou terasu; jeden Maďar přijel na tři dny se ženou, a stihl mít sex s pokojskou v kumbálu na smetáky; Němci ze západního Německa postavili na stůl křišťálovou vázu naplně-

„Věřím v sebe spolu se svou silou i slabostí.“

nou černou hlinou... Byl jsem těmi příběhy fascinován. Podle mne jsem se stal reportérem v prádelně hotelu Pod Baštou. Tam jsem se naučil naslouchat.

■ **Tvrdíte o sobě, že nejste typický Polák. V čem?**

Jsem předseda společenství vlastníků v našem činžáku. A vždycky o státním svátku zapomínám, že se musí vyvěsit vlajka. Ostatně ani v tom nevidím smysl. Ale mám sousedy ve věku 60–80 let a ti mě pořád upozorňují: „Je výročí Varšavského povstání – a vlajka nevisí! Je svátek Ústavy 3. května – a vlajka nevisí!“ A tak jsem pověřil jednoho pána, aby na to pamatoval. „Vy, pane Mariuszi, zapomínáte, že jste Polák?“ zeptal se sarkasticky. Mnoho lidí u nás říká: „Jsem pyšný, že jsem Polák.“ Mně to připadá legrační.

■ **Proč?**

Na co jsi pyšný? Narodil ses náhodou v téhle zemi, podobně jako jsi náhodou blondák. Na to, že jsi blondák, jsi taky pyšný? I na to, že jsi vysoký 195 centimetrů? Jak může být někdo hrdý na něco, na co nemá vliv? Nejsi přece Koperník, Chopin nebo Agnieszka Hollandová. Ti mají na co být pyšní, ale díky sobě. Můžeš být pyšný na to, jak si uklízáš svůj dvorek. Můžeš být hrdý na to, že postavíš dům. Ale na to, že jsi Polák? Hloupost!

■ **Proč nevěříte v Boha?**

Špatně se odpovídá na to, proč někdo nevěří v Boha. To nezáleží na nás, to nevíte? Stejně tak se podle mě nedá říct, proč je někdo věřící. Věřím v sebe. Jak napsal filozof Ladislav Klíma, „křísím Boha vlastními silami“. Věřím v sebe, spolu se svou silou i slabostí.

■ **Často cestujete a bydlíte v cizině delší dobu. Co musíte mít u sebe, abyste se cítili jako doma?**

Nejdůležitější je, abych měl co číst. Nejlépe ve čtečce. Cítím se dobře, když mám Kindle a kávu. No a pochopitelně přístup na Instagram.

■ **Tvrdíte, že o smrti přemýšlíte každý den, a to nejen před startem v letadle. Často píšete o sebevraždě. Proč?**

Na smrt myslím každý den. Ale mně to vyhovuje. Zítřka můžu žít, a taky nemusím.

Obě ty varianty jsou dobré. Projekt: pravda je kniha, v níž píšu trochu o tom, jak jsem se s tím začal vyrovnávat. A *Není* – to je důsledek toho, že akceptuji smrt. A to, že myslím na smrt dennodenně, to je takový trénink. A ten způsobuje, že se snažím žít, jak je třeba. Pozorně. Vychutnávat si různé životní chvíle, těšit se z drobností...

■ **Rikáte, že po čtyřicítce jste objevil, že nejste nesmrtný. Jak se to stalo? Prý za to mohlo i loučení s první blízkou bytostí, ve vašem případě s kočkou. Opravdu jste pro ni plakal třicet dní, jak píšete v jedné své reportáži? Byla to zatím největší ztráta ve vašem životě?**

Ne, největší ztrátou bylo něco jiného, ale proto jsem právě napsal knihu *Není*, abych o tom nemusel bezprostředně mluvit... Poprvé jsem pocítil, že jsem dospělý a smrtelný, když mi bylo čtyřicet a blízký kolega mi řekl, že má nevyléčitelnou nemoc. A přitom byl přímo vzor zdraví. Netýká se mě to osobně, ale najednou jsem spatřil mrak, který se nade mnou objevil a jde se mnou už stále, ať jsem kdekoliv.

■ **Které „není“ ve vašem životě vás trápí nejvíc a proč? Jak se dá proti „není“ účinně bojovat?**

Mrzuté v mém věku je, že mám pořád méně vlasů a stále menší sexuální potenci. Ale nějak to pořád jde. Na obě ty věci jsou skvělé tabletky. (*směje se*)

„U nás byl hrdina každý! To je náš národní pocit.“

■ **Ve své knize *Není* jste citoval českou básničku Violu Fischerovou. Říkala: „Češi si neváží Havla, protože jim jeho existence připomíná, že oni žádnými hrdiny nebyli. Dělají všechno možné, aby mu jeho hrdinství upřeli, aby anulovali jeho statečnost, a tak nebylo vidět, že oni sami byli zbabělci...“ Myslíte si to rovněž?**

Ano, mám dojem, že Havel a jeho přátelé, někdejší disidenti, mnoha Čechům kazí náladu a dobré rozpoložení. Za komunismu jsme sami nedělali nic proti režimu, a tak těm hrdinům musíme ubrat na významu.

■ **Jaký vztah mají Poláci ke svým hrdinům a osobnostem? Váží si jich víc? Mají víc hrdinů než my?**

U nás byl hrdina každý! Takový je náš národní pocit. Pořád stavíme nějaké pomníky. A pořád těch hrdinů přibývá. Jako bychom si stále nebyli jistí svým postavením, svou identitou, a musíme si proto ty hrdiny vymýšlet. Máme mánii pomníků, zvláště Jana Pavla II. Ten má sériově vyráběné sochy stejné podoby v každém městě. Panuje u nás posmrtná tyranie Jana Pavla II. Málokdo se ho odváží kritizovat, je důležitější než Koperník, Jan III. Sobieski, Chopin nebo Wałęsa. Proto se taky tak mnoho z nás liberálních, volnomyšlenkářských Poláků cítí dobře v Čechách. Častokrát jsem viděl v očích Poláků úžas, když viděli poprvé dva muže močící na mapu Čech, čili fontánu Davida Černého (*plastika se nachází v areálu Hergetovy cihelny na Malé Straně, pozn.*

red.). A pak se dostavila úleva: takže je možné nebrat se tak vážně. Ostatně my Černého zbožňujeme. Dnes je u nás asi nejznámějším Čechem. Znamějším než Hrabal nebo Havel. Ve své poslední knize, jež vyšla v Polsku, v *Osobním průvodci Prahou*, jsem vypsal všechny adresy Černého děl v Praze, a chodí tam teď celá procesí Poláků.

■ **Proč je padesátka podle vás nejlepší věk? Už člověk ví, co chce a co nechce číst? Co dál?**

Copak číst! Já hlavně vím, o čem chci a o čem nechci psát. To je důležitější! Chci vyprávět takové příběhy, které povedou k tomu, že se čtenáři budou méně bát života.

Milan Eisenhammer

Socha Davida Černého *Proud* - dvě mužské postavy močí do bazénku ve tvaru České republiky na nádvoří Hergetovy cihelny na pražské Malé Straně. „Častokrát jsem viděl v očích Poláků úžas, když to viděli poprvé,“ říká Szczygiel. „Takže je možné nebrat se tak vážně? Černého zbožňujeme. Dnes je u nás asi nejznámějším Čechem. Znamějším než Hrabal nebo Havel.“

Mariusz Szczygiel knihy miluje – nejen, že je píše, ale je i jejich nenasytným konzumentem. „Nejdůležitější je, abych měl co číst,“ říká.